

HİZMET AKDİ İLE ÇALIŞAN MUHASEBECİLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARINA GÖRE SORUNLARININ VE BEKLENTİLERİNİN FARKLILAŞMA ANALİZİ

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi : 26.11.2024
Kabul Tarihi : 17.06.2025
Türü : Araştırma Makalesi
DOI Numarası : 10.55322/mdbakis.1591306

Doç. Dr. Aydın BAĞDAT*

Doç. Dr. Serkan YÜCEL**

Bibliyografik Bilgiler

Bağdat, A., & Yücel, S. (2025). “Hizmet Akdi İle Çalışan Muhasebecilerin Çalışma Koşullarına Göre Sorunlarının ve Beklentilerinin Farklılaşma Analizi” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2025, Sayı : 76, Sayfa : 1-24) <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1591306>

ÖZ

Muhasebe mesleği, iş dünyasında yürütülen faaliyetlerin finansal yönetimi ve raporlaması açısından hayati bir rol oynamaktadır. Muhasebe meslek mensupları, işletmelerin mali durumunu doğru bir şekilde analiz etmek ve işletmelerde karar vericilere önemli finansal bilgileri sunmak görevlerini üstlenmektedir. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) verilerine göre meslek odalarına kayıtlı muhasebe meslek mensuplarının %53,8’inin hizmet akdi ile (bağımlı) çalışanlardan oluştuğu, geri kalan meslek mensuplarının ise bağımsız çalıştığı görülmektedir. Bu durum da özel olarak hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarının çalışma koşulları çerçevesinde bir araştırma yapmanın önemini göstermektedir. Çalışmanın amacı, farklı çalışma koşulları altında çalışan muhasebe meslek mensuplarının meslekle ilgili görüşlerini, yaşadıkları mesleki sorunları ve beklentilerini ortaya koyarak, ilgili boyutlar arasında bir farklılaşma olup olmadığını araştırmaktır. Bu kapsamda, çalışma Sakarya ili özelinde yürütülmüş ve Sakarya Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası’na kayıtlı hizmet akdi ile çalışan 63 meslek mensubuna

* Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya MYO, aydinbagdat@subu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-0183-9866

** Düzce Üniversitesi, Akçakoca MYO, serkanyucel@duzce.edu.tr, Orcid: 0000-0002-8744-5779

anket uygulanmıştır. Çalışmada Google form yardımıyla anket yöntemi kullanılarak veriler toplanmış olup, örneklem seçiminde de kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma ile; meslek mensupları arasında haksız rekabetin söz konusu olduğu, mevzuatın sık değiştiği ve yoğun bürokratik işlerin var olduğu, muhasebe mesleğinin itibarının artırılması çalışmalarına önem verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentileri konusunda hizmet akdi ile çalışanların çalışma koşulları açısından belirgin bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Mesleği, Çalışma Koşulları, Sorunlar, Beklentiler.

JEL Kodları: M41, M49.

DIFFERENCE ANALYSIS OF PROBLEMS AND EXPECTATIONS OF ACCOUNTANTS WORKING WITH A SERVICE CONTRACT ACCORDING TO THEIR WORKING CONDITIONS

ABSTRACT

The accounting profession plays a vital role in terms of financial management and reporting of activities carried out in the business world. Accountants are responsible for accurately analyzing the financial status of businesses and presenting important financial information to decision makers in businesses. According to the data of the Union of Chambers of Certified Public Accountants and Sworn-in Certified Public Accountants of Turkey (TURMOB), 53.8% of the professional accountants registered to the professional chambers are employees with an employment contract (dependent), while the remaining professional members work independently. This situation also shows the importance of conducting a research specifically within the framework of the working conditions of professional accountants working with an employment contract. The aim of the study is to reveal the opinions of professional accountants working under different working conditions, the professional problems they experience and their expectations, and to investigate whether there is a difference between the relevant dimensions. In this context, the study was conducted in the province of Sakarya and a survey was applied to 63 professional members working with an employment contract registered to the Sakarya Chamber of Certified Public Accountants and Certified Public Accountants. In the study, data were collected using the survey method with the help of Google form, and the convenience sampling method was used in sample selection. With the study; It has been concluded that there is unfair competition among the members of the profession, that the legislation changes frequently and that there is intense bureaucratic work, and that importance should be given to the efforts to increase the reputation of the accounting profession. However, it has been determined that there is no significant difference in the working conditions of those working with employment contracts regarding the problems and expectations of the accounting professionals.

Keywords: Accounting Profession, Working Conditions, Problems, Expectations.

JEL Codes: M41, M49.

1. GİRİŞ

Yasal alt yapısı ilk olarak 13 Haziran 1989 Tarih ve 20194 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3568 Sayılı Kanun ile oluşturulan muhasebe mesleği, işletmelerin sağlıklı bir şekilde yönetilmesinde ve sürdürülebilirliklerinin sağlanmasında kritik bir rol oynar. Muhasebeciler, gelirlerin ve giderlerin doğru bir şekilde belirlenmesi, vergi yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, bütçe planlaması ve mali hedeflerin belirlenmesi vb. konularda işletmeler için önemli olan verileri sağlamaktadır. Ayrıca muhasebe bilgileri; işletme sahipleri, yatırımcılar, kredi verenler ve diğer paydaşlar için karar alma süreçlerinde temel bir kaynak olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla muhasebe mesleği, işletmelerin finansal açıdan sağlam bir yapıya sahip olması ve ekonomik başarılarının desteklenmesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Muhasebe meslek mensupları, işletmelerin bu işlemlerini kendine ait bir ofis ortamında bağımsız bir meslek çalışanı olarak yapabilecekleri gibi, işletmelerin hizmet akdi ile çalışanı olarak da yapabilmektedirler. Bu bakımdan serbest çalışan muhasebe meslek mensupları ve hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarının yaşadıkları mesleki sorunlar ve meslekten beklentilerinde farklılıklar olabilmektedir.

TÜRMOB’a kayıtlı 130.587 muhasebe meslek mensubunun 70.255’i (%53,8’i) hizmet akdi ile çalışan meslek mensubudur (TÜRMOB, 2024). Hizmet akdi ile (bağımlı) çalışan meslek mensuplarının net bir tanımı olmamakla birlikte, serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatı bulunup; işletmelerde, muhasebe ofislerinde vb. işyerlerinde bir işverene bağlı olarak çalışanlar, kamu kurumlarında çalışanlar veya aktif olarak çalışmayan meslek mensupları bu sınıfta değerlendirilmektedir. Bu özellikleri dolayısıyla hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarının çalışma koşulları serbest çalışanlardan farklılık göstermektedir. Bu nedenle muhasebe meslek mensuplarının mesleğe bakışları, yaşadıkları sorunlar ve beklentilerinin çalışma koşullarına göre farklılaşması üzerine bir araştırma yapılması önem arz etmektedir.

Bu kapsamda çalışmada, Sakarya Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası’na kayıtlı muhasebeciler üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Çalışmanın amacı, hizmet akdi ile çalışan muhasebe meslek mensuplarının meslekle ilgili görüşlerini, yaşadıkları mesleki sorunları ve beklentilerinin çalışma koşullarına göre farklılaşmasını ortaya koymaktır. Çalışmada öncelikle muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerine göre çalışma koşullarının değişimi üzerinde durulmuştur. Devamında ise meslek mensuplarının çalışma koşullarına göre yaşadıkları sorunlar ve beklentilerinin farklılaşması üzerine analizler yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatına sahip olarak TÜRMOB’a kayıtlı olan muhasebe meslek mensupları, TÜRMOB tarafından çalışma şekillerine göre serbest çalışanlar ve hizmet akdi ile çalışanlar olmak üzere iki grupta değerlendirilmektedir (TÜRMOB, 2024). Serbest çalışanlar, kendine ait muhasebe ofislerinde bağımsız olarak faaliyet gösteren ve birden fazla işletmeye hizmet veren muhasebe meslek mensuplarıdır. Hizmet akdi ile çalışanlar ise, bir işverene bağlı olarak veya kamu kurumunda çalışan muhasebe meslek mensuplarını ifade etmektedir.

Serbest çalışan muhasebe meslek mensuplarının görev tanımı 3568 sayılı meslek kanunu ve bağlı mevzuatta belirtilmiştir. Ancak hizmet akdi ile bir işverene bağlı olarak çalışan meslek mensupları ile ilgili

net bir görev tanımı bulunmamaktadır. Sadece her hesap döneminin başında TÜRMOB’a bağlı meslek odaları tarafından hizmet akdi ile çalışanlar için öneri niteliğinde olan, meslek mensuplarının işletmedeki ünvan ve deneyimleri ile işletmede çalışan sayılarına göre farklılık arz eden bir ücret tarifesi yayınlanmaktadır. Ayrıca son yıllarda hem birlik hem de meslek odalarınca hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarına yönelik komisyonlar oluşturulduğu, toplantılar ve çalıştaylar düzenlendiği görülmektedir.

Hizmet akdi ile bir işverene bağlı olarak çalışan muhasebe meslek mensupları, genellikle hem ön muhasebe hem de genel muhasebe işlemlerini yürütmek, mali tabloları hazırlamak, bütçeleme yapmak, vergi beyannamelerini düzenlemek gibi görevlerle ilgilenmektedir. Serbest muhasebeci ve mali müşavirlik ruhsatına sahip olup da, kamu kurumlarında devlet memuru, akademisyen, denetçi vb. görevlerde bulunan meslek mensupları da hizmet akdi ile çalışan meslek mensubu listesinde yer almaktadır. Hizmet akdi ile çalışan meslek mensubu listesinde yer alan oda üyeleri, meslek odalarına ödedikleri yıllık aidatlarda sadece maktu aidat ödemekle yükümlüdürler. Ayrıca kamu kurumlarında görev yapan meslek mensupları da maktu aidatı %50 indirimli olarak ödeme hakkına sahiptir.

Türkiye’de 2024 yılı Şubat ayı sonu itibariyle toplam 130.589 meslek mensubunun; 60.327 (%46,2)’si serbest çalışan olup, 70.262 (%53,8)’si ise hizmet akdi ile çalışmaktadır. TÜRMOB’a kayıtlı serbest ve hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarının sayıları ve oranları Tablo 1’de gösterilmektedir (TÜRMOB, 2024). TÜRMOB’a kayıtlı meslek mensupları içinde hem serbest muhasebeci hem de serbest muhasebeci mali müşavirlerde hizmet akdi ile çalışanların oranı serbest çalışanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Yeminli mali müşavirlerde ise durum tam tersi olarak görünmekte olup, hizmet akdi ile çalışanların sayısı serbest çalışanlara göre daha azdır.

Tablo 1. TÜRMOB Meslek Mensubu Sayıları

ÜN VAN		SERBEST Ç.	HİZMET AKDİ İLE Ç.	TOPLAM
SM	Sayı	2.298	3.769	6.067
	%	37,9	62,1	100,0
SMMM	Sayı	54.990	64.461	119.451
	%	46,0	54,0	100,0
YMM	Sayı	3.039	2.032	5.071
	%	59,9	40,1	100,0
TOPLAM	Sayı	60.327	70.262	130.589
	%	46,2	53,8	100,0

SM: Serbest Muhasebeci

SMMM: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

YMM: Yeminli Mali Müşavir

Kaynak: www.turmob.org.tr/istatistikler/ (01.03.2024)

TÜRMOB'un 01.03.2024 tarihli Türkiye'de meslek odalarına kayıtlı muhasebe meslek mensubu verilerine göre; hizmet akdi ile çalışan SM ve SMMM sayısı serbest çalışanlara göre daha fazladır. Ancak muhasebe meslek mensuplarına yönelik yapılmış olan çalışmaların çok büyük çoğunluğunun serbest çalışan meslek mensuplarına yönelik olarak yapıldığı görülmektedir. Bu bakımdan hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarına yönelik araştırmaların sayısının artmasının da mesleğin gelişimine önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Literatür incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar, mesleki görüşleri ve ilişkide bulundukları kurumlar, örgütler ve hizmet verdikleri işletmelerden beklentileri üzerine çok sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerine ilişkin yapılan çalışmalardan kapsamı Türkiye geneli olan çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

Tablo 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Beklentilerine İlişkin Çalışmalar:

YIL	YAZAR/YAZARLAR	Ölçüm Sayısı
2010	Özulucan vd.	1395
2015	Aydemir	428
2018	Uyar	700

Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerine ilişkin yapılan çalışmalardan kapsamı birkaç il veya belli bir bölge olan çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

Tablo 3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Beklentilerine İlişkin Birkaç İl Veya Bölge Kapsamında Yapılan Çalışmalar:

YIL	YAZAR/YAZARLAR	KAPSAM
2004	Doğan ve Özulucan	Ankara, Konya, Adana, izmir, Mersin, Niğde
2004	Uzay ve Tanç	Kayseri, Nevşehir
2011	Bilici ve Aydemir	Erzurum, Erzincan, Bayburt
2011	Karcioğlu ve Yazarkan	İzmir, Erzurum
2012	Gökgöz ve Zeytin	Yalova, Bilecik
2018	Özçelik	Artvin, Rize
2020	Akpınar ve Küçüköksel	Çorlu, Kırklareli
2020	Bişgin vd.	Eskişehir, Ankara, İstanbul
2021	Arslan ve Aydemir	Güneydoğu Anadolu Bölgesi
2021	Aratoğlu ve Kılıç	Zonguldak, Bartın, Karabük
2020	Çelik ve Şendurur	Muş, Ağrı
2022	Şahin 2022	Mardin, Şırnak

Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerine ilişkin yapılan çalışmalardan kapsamı tek bir il olan çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

Tablo 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Ve Beklentilerine İlişkin Tek Bir İl Kapsamında Yapılan Çalışmalar:

YIL	YAZAR/YAZARLAR	KAPSAM	YIL	YAZAR/YAZARLAR	KAPSAM
2006	Kalaycı ve Tekşen	Isparta	2016	Deran vd.	Ordu
2007	Alagöz ve Ceran	Konya	2016	Gündüz ve Özen	Uşak
2008	Tetik vd.	Antalya	2017	Deran ve Beller	Niğde
2010	Ardahan	Antalya	2019	Kızıl vd.	Kocaeli
2012	Yıldırım ve Güney	Erzurum	2020	Aydemir ve Arslan	Mardin
2014	İbrahimoglu vd.	Gaziantep	2020	Ede ve Karahan	Gaziantep
2014	Tuğay ve Tekşen	Burdur	2021	Erol ve Kurt	İstanbul
2015	Dızman ve Güney	Erzincan	2023	Yanık vd.	Kocaeli
2015	Kaya	Elazığ	2024	Gümüş ve Karaca	Malatya
2015	Terzi	Rize			

Bu çalışmaların haricinde muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların ele alındığı birincil veri kullanılmayan çalışmalar da vardır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Arslan (2022) yapmış olduğu çalışma teorik bir çerçevede oluşturulmuştur. Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının sorunları detaylı bir şekilde ele alınmış ve çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Gülçin (2018) tarafından yapılan diğer bir çalışmada da birincil veri kullanmamış olup önceki yıllarda bu konuda yapılan çalışmaların detaylı olarak incelediği bir literatür incelemesi yöntemi kullanmıştır.

Yukarıdaki tablolarda yer alan çalışmaların sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının öne çıkan sorunları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Meslek mensuplarının ücretleri ile ilgili sorunlar (Gümüş & Karaca,2024) (Yanık vd.,2023) (Uzay & Güngör Tanç,2004) (Gökgöz & Zeytin, 2012) (Tuğay & Tekşen, 2014) (Kızıl vd. 2019) (Arslan,2022) (Aratoğlu & Kılıç, 2021) (Ede & Karahan, 2020) (Aydemir,2015).
- Muhasebe meslek mensupları arasında haksız rekabetin yaşanması (Uzay ve Güngör Tanç,2004) (Gümüş & Karaca,2024) (Tuğay & Tekşen, 2014) (Arslan,2022) (Aratoğlu & Kılıç, 2021) (Ede & Karahan, 2020) (Çelik & Şendurur,2020) (Aydemir,2015).
- Bürokratik işlemlerin ve iş yükünün fazlalığı (Yanık vd.,2023) (Gökgöz & Zeytin, 2012) (Tuğay & Tekşen, 2014) (Arslan,2022) (Aratoğlu & Kılıç, 2021) (Ede & Karahan, 2020) (Çelik & Şendurur,2020) (Aydemir,2015).
- Sık değişen mevzuatın uygulanmasında yaşanan sorunlar (Gümüş & Karaca,2024) (Gökgöz & Zeytin, 2012) (Tuğay & Tekşen, 2014) (Arslan,2022) (Çelik & Şendurur,2020).

- Meslek mensubu sayısının fazla olması (Gümüş & Karaca,2024) (Aydemir, 2015) (Kızıl vd. 2019).
- Mesleğin itibarının zedelenmesi (Gümüş & Karaca,2024) (Aratoğlu & Kılıç, 2021).
- Eğitim kurumlarının yeterli mesleki eğitimi verememesi (Gümüş & Karaca, 2024).

Yukarıdaki tablolarda yer alan çalışmaların sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının öne çıkan beklentileri ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Bürokratik işlemlerin ve iş yükünün azaltılması (Uzay & Tanç 2004) (Tuğay & Tekşen, 2014).
- Meslek odalarınca haksız rekabetin önlenmesi çalışmalarına önem verilmesi, meslek mensuplarının sayısının dengeli bir şekilde artmasının sağlanmasını ve mesleğe girişin zorlaştırılması (Uzay & Tanç, 2004) (Çelik & Şendurur,2020) (Kızıl vd. 2019)
- Mesleğin itibarının ve meslek mensuplarının korunması için etkin bir biçimde çalışmaların yapılması (Uzay & Tanç, 2004) (Tuğay & Tekşen, 2014) (Çelik & Şendurur,2020).
- Ücret tahsilatı sorunu konusunda çözüm üretilmesi (Uzay & Tanç, 2004).
- Mevzuat değişikliğinin zamanında meslek mensuplarına bildirilmesi (Tuğay & Tekşen, 2014).

Bu bilgiler ışığında ulusal literatürde muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentileri üzerine çok sayıda çalışma yapılmış olduğu görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konulan bulguların ağırlıklı olarak bürolarda serbest çalışan muhasebe meslek mensuplarına yönelik bulgular olduğu görülmektedir. Bu çalışma mevcut literatürden farklı olarak doğrudan hizmet akdi ile çalışan muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına odaklanmaktadır.

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın amacı, hizmet akdi ile çalışan muhasebe meslek mensuplarının görüşleri ile demografik özelliklerine göre çalışma koşulları bakımından mesleki sorunlar ve beklentilerin arasında fark olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu kapsamda çalışma Sakarya Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (SSMMMO)'na kayıtlı hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarının özelinde yürütülmüştür. Bunun nedeni; her meslek odasının farklı uygulamaları olması, iller arası coğrafi ve ekonomik yapının farklı olmasıdır ve Sakarya SMMM Odası'nın da hizmet akdi ile çalışanlar açısından Türkiye'yi temsil kabiliyetinin yeterli düzeyde olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle çalışma Sakarya SMMMO'ya kayıtlı 595 hizmet akdi ile çalışan meslek mensubu üzerinde yapılmıştır. Çalışmada Google form yardımıyla anket yöntemi kullanılarak veriler toplanmış olup, örneklem seçiminde de kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada anket yöntemi kullanılmış olup, anket soruları Sakarya SMMM Odası'na kayıtlı hizmet akdi ile çalışan meslek mensupları ile yapılan ön görüşmeler, literatür taraması ile desteklenerek oluşturulmuştur (Kızıl vd., 2019; Aratoğlu & Kılıç, 2021; Arslan & Aydemir, 2021; Yanık vd.,2023). Araş-

tırmada kullanılan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özellikleri, ikinci bölümde katılımcıların çalışma koşulları, üçüncü bölümde ise katılımcıların yaşadığı sorunları ve beklentilerine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Araştırma kapsamında 67 anket doldurulmuş olup, doldurulan anketlerden 63'ü geçerli kabul edilerek, değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin analizlerinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Çalışma için etik kurul izni, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'nun 20/02/2024 tarihli ve E.117629 numaralı kararı ile alınmıştır.

4.3. Verilerin Analizi ve Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya katılan meslek mensuplarına ilişkin demografik özellikler şu şekildedir:

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

		N	%			N	%
Cinsiyet	Erkek	38	60,3	Medeni Durum	Bekar	14	22,2
	Kadın	25	39,7		Evli	49	77,8
Yaş	21-30	5	7,9	Eğitim Düzeyi	Lise	3	4,8
	31-35	15	23,8		Lisans(Örgün)	30	30
	36-40	13	20,6		Lisans (Açık)	17	17
	41-45	17	27		Yüksek Lisans	13	13
	46-50	8	12,7	Mezun Olduğu Bölüm	İşletme	40	63,5
	51-60	5	7,9		Maliye	10	15,9
Mesleki Tecrübe	5 yıldan az	7	11,1		İktisat	9	14,3
	6-10	13	20,6		Diğer	4	6,3
	11-15	15	23,8	Mesleki Unvan	SMMM	55	87,3
	16-20	10	15,9		Serbest Muhasebeci	1	1,6
	21 Yıl ve Üzeri	18	28,6		Stajyer SMMM	7	11,1

Tablo 5'deki verileri şu şekilde özetleyebiliriz: Araştırmaya katılan meslek mensuplarının büyük çoğunluğu erkektir (% 60,3)'dür. Meslek mensuplarının büyük çoğunluğu (% 77,8) evlidir. Yaş dağılımı 30-45 yaş aralığında yoğunlaşmıştır. Meslek mezunlarının büyük çoğunluğu lisans mezunudur. En çok mezun olunan bölüm İşletme'dir (%63,5). Çalışmaya katılan meslek mensuplarının büyük çoğunluğunun SMMM ünvanına sahip olduğu, büyük çoğunluğunun da uzun yıllar mesleğin içinde olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Meslek Mensuplarının Çalışma Koşulları

Çalışma Koşulları	Soru	N	%
Çalışma Şekli	Şirkette Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	46	73,0
	SMMM Ofisinde Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	12	19,0
	YMM Ofisinde Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	5	7,9
Çalışma Pozisyonu	Muhasebe Müdürü	29	46,0
	Muhasebe Müdür Yardımcısı	3	4,8
	Muhasebe uzmanı (Şirket)	13	20,6
	Muhasebe uzmanı (ofis)	17	27,0
	Diğer	1	1,6
Aylık Gelir	25000 ve altı	18	28,6
	25001-35000	15	23,8
	35001-45000	13	20,6
	45001-55000	6	9,5
	55001-65000	6	9,5
	65000 TL ve üzeri	5	7,9
Çalışma Süresi	2 Saatten az	2	3,2
	2-5 Saat	5	7,9
	5-8 Saat	19	30,2
	8-11 Saat	35	55,5
	11 Saat Ve Üzeri	2	3,2

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde çalışmaya katılanların büyük çoğunluğunun bir şirkette hizmet akdi ile çalıştığı (% 73), büyük çoğunluğunun muhasebe müdürü (46) pozisyonunda görev yaptığı görülmektedir. Büyük çoğunluğunun aylık gelirinin 45.000 TL'den az olduğu ve meslek mensuplarının yarıdan fazlasının (% 55,5) günlük 8-11 saat aralığında çalıştığı görülmektedir.

4.4. Verilerin Güvenilirlik Analizleri

Bir ölçeğin geçerli kabul edilebilmesinin ilk şartı “güvenilir” olmasıdır. Güvenilirliğin düşük çıkması; yapılan çalışmanın kalitesiz olduğunu, elde edilen sonuçların anlamlı olmadığını göstermektedir. Güvenilirliğin yüksek olması ise sonuçların güvenilebilir olduğu anlamına gelmektedir. Ancak bu durum bilimsel olarak sonuçların mutlak doğru olduğu anlamını taşımamaktadır. Güvenirlilik göstergesi için güvenirlilik katsayısı hesaplanmaktadır. Hesaplanan katsayı 0 ve 1 arasında değer almaktadır (Güriş & Astar, 2015: 282-283).

Güvenirlilik katsayısının hesaplanması için çeşitli yöntemler kullanılabilir. Bu çalışmada güvenirlik katsayısının hesaplanmasında Cronbach Alpha katsayısı dikkate alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda bulunan Cronbach's Alpha değerleri tablo 7'deki şekildedir:

Tablo 7. Cronbach's Alpha Katsayıları

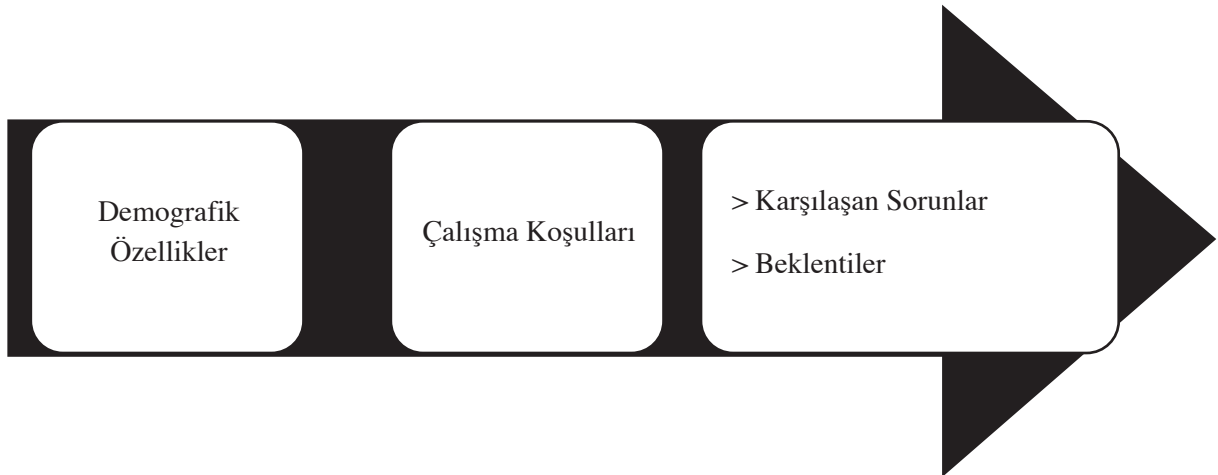
Boyutlar		Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
Ölçeğin Tamamı		0,871	28
	Sorun	0,822	18
	Beklenti	0,915	10

Bir ölçeğin güvenilir kabul edilebilmesi için Cronbach's Alpha Katsayılarının 0,700'den büyük olması gerekmektedir (Kalaycı vd., 2010: 405; Güriş & Astar, 2015: 283). Tablo7'deki sonuçlara bakıldığında bütün Cronbach's Alpha Katsayılarının 0,700'den büyük olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmada yer verilen ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

4.5. Çalışmanın Modeli

Araştırmada kullanılan anket formu aşağıdaki şeklide 3 farklı bölümden oluşmaktadır ve araştırmanın modeli Şekil 1'de sunulmuştur.

- 1) Araştırmaya katılanların demografik özellikleri
- 2) Araştırmaya katılanların çalışma koşulları
- 3) Araştırmaya katılanların karşılaştığı sorunlar ve beklentileri

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

4.6. Demografik Özelliklere Göre Çalışma Koşullarının Farklılaşmasına İlişkin Analizler

Bir çalışmanın analizlerinde kullanılacak tekniklerin belirlenebilmesi için verilerin normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için “Skewness” ve “Kurtosis” değerleri kontrol edilmektedir. “Skewness” ve “Kurtosis” değerlerinin -2,00 ile +2,00 aralığında bulunması durumunda “verilerin normal dağıldığı” kabul edilmektedir (Apak 2020: 230; Gravetter & Wallnau, 2014). Yapılan incelemede araştırma verilerinin kabul edilen değer aralığında olması nedeniyle verilerin normal dağıldığı anlaşılmıştır. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik testlerden olan t testi ve Anova testleri uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi (p değeri) 0.05 olarak kabul edilmiştir.

4.6.1. Cinsiyete Göre Farklılaşması

Cinsiyete göre çalışma şartlarının farklılaşmasını tespit etmeye yönelik olarak yapılan t testi sonuçları şu şekildedir:

Tablo 8. Cinsiyete Göre Farklılaşmaya İlişkin t-testi Sonuçları

		N	X t	t testi		
				df	p	
Çalışma Şekli	Erkek	38	2,2632	-1,354	61	0,181
	Kadın	25	2,4800			
Çalışma Pozisyonu	Erkek	38	3,8158	3,244	61	0,002
	Kadın	25	2,4800			
Aylık Ortalama Gelir	Erkek	38	3,2105	3,285	61	0,002
	Kadın	25	1,9600			
Günlük ortalama çalışma süresi	Erkek	38	3,3158	-1,957	61	0,055
	Kadın	25	3,7200			

Tablo 8’deki sonuçlar incelendiğinde cinsiyete göre çalışma koşullarından “çalışma pozisyonu” ve “aylık ortalama gelir” konusunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Ortalamalara bakıldığında da erkeklerin daha yüksek aylık gelire sahip oldukları dikkati çekmektedir (erkek ($X=3,31$), kadın ($X=1,96$)). Diğer çalışma koşullarında ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.6.2. Medeni Duruma Göre Farklılaşma

Medeni duruma göre çalışma şartlarının farklılaşmasını tespit etmeye yönelik olarak yapılan t testi sonuçları şu şekildedir:

Tablo 9. Medeni Duruma Göre Farklılaşmaya İlişkin t-testi Sonuçları

		N	X t	t testi		
				df	p	
Çalışma Şekli	Bekar	14	2,5000	1,022	61	0,311
	Evli	49	2,3061			
Çalışma pozisyonu	Bekar	14	2,2143	-2,788	61	0,007
	Evli	49	3,5918			
Aylık Ortalama Gelir	Bekar	14	1,8571	-2,370	61	0,021
	Evli	49	2,9592			
Günlük Ortalama Çalışma Süresi	Bekar	14	3,5714	0,490	61	0,626
	Evli	49	3,4490			

Tablo 9'daki sonuçlar incelendiğinde medeni duruma göre çalışma koşullarından “çalışma pozisyonu” ve “aylık ortalama gelir” konusunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Ortalamalara bakıldığında da evlilerin daha yüksek aylık gelire sahip oldukları dikkati çekmektedir (evli ($X=2,96$), bekar ($X=1,86$)). Diğer çalışma koşullarında ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.6.3. Yaş Düzeyine Göre Farklılaşma

Yaş Düzeyine göre çalışma şartlarının farklılaşmasını tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova testi sonuçları şu şekildedir:

Tablo 10. Yaşa Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
Çalışma Şekli	21-30	5	3,0000	,70711	5,053	0,001
	31-35	15	2,4000	,63246		
	36-40	13	2,7692	,83205		
	41-45	17	2,0588	,24254		
	46-50	8	2,0000	0,00000		
	51-60	5	2,0000	0,00000		
Çalışma Pozisyonu	21-30	5	1,8000	,44721	1,357	0,254
	31-35	15	2,8667	1,64172		
	36-40	13	3,6154	1,55662		
	41-45	17	3,5882	1,87279		
	46-50	8	3,8750	1,80772		
	51-60	5	3,2000	2,04939		

Aylık Ortalama Gelir	21-30	5	1,6000	,54772	1,102	0,369
	31-35	15	2,2667	1,70992		
	36-40	13	2,8462	1,77229		
	41-45	17	3,0000	1,36931		
	46-50	8	3,0000	1,51186		
	51-60	5	3,4000	2,07364		
Günlük Ortalama Çalışma Süresi	21-30	5	3,8000	,44721	1,329	0,265
	31-35	15	3,2667	,88372		
	36-40	13	3,7692	,72501		
	41-45	17	3,5882	,71229		
	46-50	8	3,0000	1,06904		
	51-60	5	3,4000	,89443		

Tablo 10'daki sonuçlar incelendiğinde yaşa göre çalışma koşullarından “çalışma şekli” konusunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Diğer çalışma koşullarında ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.6.4. Deneyim Süresine Göre Farklılaşma

Deneyim süresine göre çalışma şartlarının farklılaşmasını tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova Testi Sonuçları şu şekildedir:

Tablo 11. Deneyim Süresine Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
Çalışma Şekli	5 yıldan az	7	3,0000	,81650	3,699	0,009
	6-10	13	2,4615	,51887		
	11-15	15	2,4000	,82808		
	16-20	10	2,2000	,42164		
	21 yıl ve üzeri	18	2,0556	,23570		
Çalışma Pozisyonu	5 yıldan az	7	2,2857	1,25357	4,274	0,004
	6-10	13	2,0000	1,22474		
	11-15	15	3,8000	1,56753		
	16-20	10	3,9000	1,79196		
	21 yıl ve üzeri	18	3,8333	1,72354		
Aylık Ortalama Gelir	5 yıldan az	7	1,4286	,53452	4,967	0,002
	6-10	13	1,6154	,76795		
	11-15	15	3,3333	1,95180		
	16-20	10	3,2000	1,39841		
	21 yıl ve üzeri	18	3,2222	1,47750		

Günlük Ortalama Çalışma Süresi	5 yıldan az	7	3,8571	,37796	0,922	0,458
	6-10	13	3,4615	,66023		
	11-15	15	3,5333	,91548		
	16-20	10	3,1000	,87560		
	21 yıl ve üzeri	18	3,5000	,92355		

Tablo 11’deki sonuçlar incelendiğinde deneyim süresine göre çalışma koşullarından “çalışma pozisyonu” ve “aylık ortalama gelir” konusunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında da deneyim süresi arttıkça aylık ortalama gelirin yükseldiği dikkati çekmektedir. Diğer çalışma koşullarında ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.6.5. Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma

Eğitim Düzeyine göre çalışma şartlarının farklılaşmasını tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova testi sonuçları şu şekildedir:

Tablo 12. Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
Çalışma Şekli	Lise	3	2,3333	,57735	0,368	0,776
	Lisans (Örgün)	30	2,4333	,67891		
	Lisans (Açıköğretim)	17	2,2941	,68599		
	Yüksek Lisans	13	2,2308	,43853		
Çalışma Pozisyonu	Lise	3	4,0000	1,73205	0,885	0,454
	Lisans (Örgün)	30	2,9333	1,76036		
	Lisans (Açıköğretim)	17	3,6471	1,61791		
	Yüksek Lisans	13	3,4615	1,76141		
Aylık Ortalama Gelir	Lise	3	3,0000	2,00000	1,927	0,135
	Lisans (Örgün)	30	2,2667	1,61743		
	Lisans (Açıköğretim)	17	2,8824	1,26897		
	Yüksek Lisans	13	3,4615	1,66410		
Günlük Ortalama Çalışma Süresi	Lise	3	4,0000	1,00000	0,433	0,730
	Lisans (Örgün)	30	3,4667	,77608		
	Lisans (Açıköğretim)	17	3,4118	1,00367		
	Yüksek Lisans	13	3,4615	,66023		

Tablo 12’deki sonuçlar incelendiğinde eğitim düzeyine göre çalışma koşullarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4.6.6. Mezun Olunan Bölüme Göre Farklılaşma

Mezun olunan bölüme göre çalışma şartlarının farklılaşmasını tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova Testi Sonuçları şu şekildedir:

Tablo 13. Mezun Olunan Bölüme Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
Çalışma Şekli	İşletme	40	2,2250	,53048	2,025	0,120
	Maliye	10	2,7000	,67495		
	İktisat	9	2,5556	,88192		
	Diğer	4	2,2500	,50000		
Çalışma pozisyonu	İşletme	40	3,4750	1,75393	2,677	0,055
	Maliye	10	2,0000	1,15470		
	İktisat	9	3,4444	1,66667		
	Diğer	4	4,2500	1,50000		
Aylık Ortalama Gelir	İşletme	40	2,9750	1,54401	2,645	0,057
	Maliye	10	1,6000	,69921		
	İktisat	9	3,1111	1,90029		
	Diğer	4	2,0000	2,00000		
Günlük ortalama çalışma süresi	İşletme	40	3,5000	,84732	0,364	0,779
	Maliye	10	3,6000	,51640		
	İktisat	9	3,2222	1,09291		
	Diğer	4	3,5000	,57735		

Tablo 13’deki sonuçlar incelendiğinde mezun olunan bölüme göre çalışma koşullarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmemektedir. Ancak diğer demografik özelliklerde olduğu gibi “çalışma pozisyonu” ve “aylık ortalama gelir”in anlamlıya yakın bir p değeri (0,06) aldığı dikkati çekmektedir.

4.7. Çalışma Koşullarına Göre Mesleğe Bakış, Karşılaşılan Sorunlar ve Beklentiler Konusundaki Farklılaşma

Araştırmada kullanılan ölçekte yer alan boyutlardan “karşılaşılan sorunlar” boyutunun 18 ifadesi, “beklentiler” boyutunun 10 ifadesi bulunmaktadır. Ölçekteki ifadeler “1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3= fikrim yok, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum” şeklinde puanlanmıştır. Araştırmaya katılanların vermiş oldukları cevapların ortalamaları ise aşağıdaki tablolarda yer almaktadır:

Tablo 14. Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Ortalamalar

Karşılaşılan Sorun	Ortalama
Çalıştığım işletmeden aldığım ücreti yetersiz buluyorum.	3,7302
İşverenden ücret tahsilatında sorun yaşamaktayım.	1,7619
İşyerinde yeterli itibara sahip değilim.	2,9365
Meslek mensupları arasındaki iletişimi zayıf buluyorum.	3,5556
Çok fazla angarya ve getir-götür işi yaptığımı düşünüyorum.	3,0000
Muhasebe dışı raporlama ve analiz işleri yapmaktayım.	3,3175

Muhasebe süreçlerindeki e-uygulamalara (dijitalleşmeye) uyum sağlamakta zorlanmaktayım.	1,8095
İşveren ile muhasebeci arasındaki samimiyet işleri olumsuz etkilemektedir.	3,1746
Bilgi ve belge akışındaki gecikmeler işlerin yetişmemesine neden olmaktadır.	4,0635
Muhasebe standartlarının takibi ve öğrenilmesi konusunda güçlük yaşanmaktadır.	3,0952
İşverenler zaman zaman mevzuata uygun olmayan taleplerde bulunmaktadır.	3,4444
Yıllık ödenen maktu aidatı yüksek buluyorum.	4,0317
Odanın hizmet akdi ile çalışanlara yönelik eğitimleri yeterli değildir.	3,6508
Hizmet akdi ile çalışanlar ücret tarifesindeki ücretleri yetersiz buluyorum.	3,8254
Meslek mensupları arasında haksız rekabet vardır.	4,1905
Nitelikli personel temininde zorluk yaşanmaktadır.	4,0476
Mevzuatın sık değişmesi ve yoğun bürokratik işlemler iş yükümü artırmaktadır.	4,3810
Kamu denetimlerinin (Maliye, SGK vb.) çok fazla olması mesleği zorlaştırmaktadır.	3,6349

Tablo 14’deki ortalamalar incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip sorunun; “mevzuatın sık değişmesi ve yoğun bürokratik işlemler iş yükünü artırması” olduğu görülmektedir. Bu sonuç literatürdeki diğer araştırmalarda da en çok öne çıkan sonuçlardan biridir. En düşük ortalamaya sahip olan sorunun ise; “işverenden ücret tahsilatında sorun yaşamaktayım” olduğu dikkati çekmektedir. Bu sonuç işverenlerin personellerine ücret ödemelerinde gerekli özeni gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Ortalaması diğer bir düşük ifade ise; “muhasebe süreçlerindeki e-uygulamalara (dijitalleşmeye) uyum sağlamakta zorlanmaktayım” ifadesidir. Bu sonuç meslek mensuplarının teknolojiye uyum sağlama konusunda başarılı olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 15. Meslek Mensuplarının Beklentilerine İlişkin Ortalamalar

Meslek Mensuplarının Beklentileri	Ortalama
Hizmet akdi ile çalışanlara yönelik ücret tarifesi daha fazla tanıtılmalıdır.	4,4444
Odaya ödenen üyelik aidatı düşürülmelidir.	4,1746
Oda tarafından daha kapsamlı eğitimler (mali tablo analizi, bütçeleme, ileri excel vb.) planlanmalıdır.	4,4286
Oda tarafından mevzuat desteği için rehberlik hizmeti faydalı olur.	4,4603
Oda eğitimleri hafta sonu (Cumartesi) planlanmalıdır.	4,2381
Lise ve önlisans stajyer öğrencileri için oda ile daha etkili bir iletişim kurulmalıdır.	4,2222
Oda tarafından hizmet akdi ile çalışan meslek mensuplarına zaman zaman ziyarette bulunulması motivasyonu artırır.	4,1905
Bağımlı çalışanlar ücret tarifesi daha kapsamlı hale getirilmelidir.	4,4286
Muhasebe mesleğinin itibarının artırılması için çalışmalar yürütülmelidir.	4,6032

Tablo 15’deki ortalamalar incelendiğinde bütün beklentilerin “4” ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Bu da araştırmada yer verilen ifadeler konusunda meslek mensuplarının beklentisinin yüksek

olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak beklentiler konusunda en çok öne çıkanlar ise; “muhasabe mesleğinin itibarının artırılması için çalışmalar yürütülmesi” ve “oda tarafından mevzuat desteği için rehberlik hizmeti verilmesi” olduğu dikkati çekmektedir.

Aşağıdaki başlıklar altında ise meslek mensuplarının çalışma koşullarına göre mesleği icra ederken yaşadıkları sorunlar ve beklentileri konusunda farklılaşmalarının olup olmadığının tespitine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.7.1. Çalışma Şekline Göre Farklılaşma

Çalışma şekline göre karşılaşılan sorunlar ve beklentiler konusundaki farklılaşma tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova Testi Sonuçları şu şekildedir:

Tablo 16. Çalışma Şekline Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
SORUN	Şirkette Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	46	3,5411	,63131	0,581	0,563
	SMMM Ofisinde Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	12	3,4028	,88068		
	YMM Ofisinde Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	5	3,7889	,52617		
BEKLENTİ	Şirkette Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	46	4,3816	,74945	0,425	0,656
	SMMM Ofisinde Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	12	4,1667	,79491		
	YMM Ofisinde Hizmet Akdi İle Çalışıyorum	5	4,4222	,54092		

Tablo 16'daki veriler incelendiğinde meslek mensuplarının çalışma şekline göre mesleği icra ederken yaşadıkları sorunlar ve beklentileri konusunda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir.

4.7.2. Çalışma Pozisyonuna Göre Farklılaşma

Çalışma pozisyonuna göre karşılaşılan sorunlar ve beklentiler konusundaki farklılaşma tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova Testi sonuçları Tablo 17'de sunulmuştur:

Tablo 17. Çalışma Pozisyonuna Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
SORUN	Muhasebe uzmanı (Şirket)	13	3,7222	,65145	0,8807	0,4564
	Muhasebe uzmanı (ofis)	18	3,6296	,49946		
	Muhasebe Müdür Yardımcısı	3	3,5185	,52802		
	Muhasebe Müdürü	29	3,3927	,77947		
BEKLENTİ	Muhasebe uzmanı (Şirket)	13	4,5470	,56010	0,7776	0,5112
	Muhasebe uzmanı (ofis)	18	4,2160	,69071		
	Muhasebe Müdür Yardımcısı	3	3,9630	,97077		
	Muhasebe Müdürü	29	4,3716	,81988		

Tablo 17'deki veriler incelendiğinde meslek mensuplarının çalışma pozisyonlarına göre mesleği icra ederken yaşadıkları sorunlar ve beklentileri konusunda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir.

4.7.3. Gelir Düzeyine Göre Farklılaşma

Gelir düzeyine göre karşılaşılan sorunlar ve beklentiler konusundaki farklılaşma tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova Testi Sonuçları şu şekildedir:

Tablo 18. Gelir Düzeyine Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
SORUN	25000 ve altı	18	3,7222	,55914	1,750	0,138
	25001-35000	15	3,4926	,78620		
	35001-45000	13	3,4103	,69852		
	45001-55000	6	3,5741	,49773		
	55001-65000	6	3,8611	,44270		
	65000 TL ve üzeri	5	2,8667	,76235		
BEKLENTİ	25000 ve altı	18	4,3704	,67533	1,356	0,254
	25001-35000	15	4,4074	,61099		
	35001-45000	13	4,2991	,64212		
	45001-55000	6	4,8148	,16728		
	55001-65000	6	4,2778	,79115		
	65000 TL ve üzeri	5	3,6889	1,50596		

Tablo 18'deki veriler incelendiğinde meslek mensuplarının aylık ortalama gelirlerine göre mesleği icra ederken yaşadıkları sorunlar ve beklentileri konusunda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Ancak ortalamalara bakıldığında aylık 65.000 TL ve üzeri gelire sahip olanların yaşadıkları sorunlar ve beklentileri konusundaki ortalamalarının diğer gelir gruplarına göre daha düşük olduğu görülmektedir.

4.7.4. Çalışma Süresine Göre Farklılaşma

Çalışma süresine göre mesleğe bakış, karşılaşılan sorunlar ve beklentiler konusundaki farklılaşma tespit etmeye yönelik olarak yapılan Anova Testi Sonuçları şu şekildedir:

Tablo 19. Çalışma Süresine Göre Farklılaşmaya İlişkin Anova Testi Sonuçları

		N	X	S.s	F	p
SORUN	2 Saatten az	2	3,6389	,27499	0,151	0,962
	2-5 Saat	5	3,4556	,77619		
	5-8 Saat	19	3,5702	,51248		
	8-11 Saat	35	3,5032	,77835		
	11 Saat ve Üzeri	2	3,8333	,07857		
BEKLENTİ	2 Saatten az	2	4,3889	,54997	0,789	0,537
	2-5 Saat	5	4,4444	,27217		
	5-8 Saat	19	4,5673	,45647		
	8-11 Saat	35	4,2000	,90017		
	11 Saat ve Üzeri	2	4,4444	,47140		

Tablo 19’deki veriler incelendiğinde meslek mensuplarının çalışma sürelerine göre mesleği icra ederken yaşadıkları sorunlar ve beklentileri konusunda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışmada farklı demografik özelliklere göre meslek mensuplarının çalışma koşullarında bir farklılaşma olup olmadığı, çalışma koşullarına göre de meslekte karşılaşılan sorunlar ve beklentiler konusunda bir farklılaşma olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan bulguları şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Demografik özelliklere göre çalışma koşullarının farklılaşmasının analizinde; cinsiyet, medeni durum, “aylık ortalama gelir” ve “çalışılan pozisyon” konusunda farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Grup ortalamaları incelendiğinde ise erkeklerin kadınlara göre daha yüksek ortalama aylık gelir ve çalışma pozisyonuna sahip olduğu belirlenmiştir. Medeni duruma göre ise evlilerin bekarlara göre daha yüksek ortalama aylık gelir ve çalışma pozisyonuna sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşa göre bakıldığında çalışma şeklinin farklılaştığı, deneyim süresine göre ise “günlük çalışma saati” haricindeki bütün çalışma koşullarının farklılaştığı görülmektedir.
- Meslek mensuplarının öne çıkan sorunlarının başında “Mevzuatın sık değişmesi ve yoğun bürokratik işlemler iş yükünü artırması” olduğu görülmektedir. Bu sonuç literatürdeki diğer araştırmalarda da en çok öne çıkan sonuçlardan biridir. En düşük ortalamaya sahip olan sorunlar ise “işveren ücret tahsilatında sorun” “muhasabe süreçlerindeki e-uygulamalara (dijitalleşmeye) uyum sağlamakta zorlanmak” olduğu dikkati çekmektedir. Bu sonuçlar meslek mensupları ile işverenler arasında ücret konusunda sorun yaşanmadığını ve meslek mensuplarının teknolojiye uyum sağlamak konusunda başarılı olduklarını ortaya koymaktadır.

- Araştırmada yer verilen beklenti ifadelerinin ortalamaları genel olarak yüksektir. Buna ek olarak beklentiler konusunda en çok öne çıkanlar ise “Muhasebe mesleğinin itibarının artırılması için çalışmalar yürütülmesi” ve “Oda tarafından mevzuat desteği için rehberlik hizmeti verilmesi” olduğu dikkati çekmektedir.
- Çalışma sonucunda meslek mensuplarının çalışma koşullarına göre mesleği icra ederken yaşadıkları sorunlar ve beklentileri konusunda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir.

İlerideki çalışmalarda meslek mensuplarının iş yeri sahibi olma, işyeri sahibi ile akrabalık-arkadaşlık ilişkisi içinde olma vb. konulara ilişkin çeşitli farklılaşma analizlerinin yapılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, T. & Küçüköksel, N.Ç. (2020). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 34–53.
- Alagöz, A. & Ceran, Y. (2007). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Meslek Örgütünden Beklentileri İle Mesleki Vizyon Algılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Konya İli Uygulaması. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 291–312.
- Aliusta, H. (2023). Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Dağılımının Mükellef Sayıları İle İlişkisi. *Journal of Public Economy and Public Financial Management*, 3(2), 99–116.
- Apak, İ. (2020). Ön Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Derslerine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 20(40), 227–36.
- Aratoğlu, T. & Kılıç, M. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Zonguldak-Bartın-Karabük Örneği. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 6(2), 40–62.
- Ardahan, F. (2010). Hizmet Üretiminde Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin Mesleki Problemleri, Mesleği Algılama Biçimleri ve İş Tatmin Düzeyleri: Antalya Örneği. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(19), 100–138.
- Arslan, İ. (2022). Muhasebe Mesleğinin Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Erciyes Akademi*, 36(1), 1–18.
- Arslan, R. & Aydemir, İ. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleğe Bakışı, Beklentileri, Sorunları ve Çözüm Önerileri Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Bir Araştırma. *Dicle Akademi Dergisi*, 1(2), 98–124.
- Aydemir, İ. & Arslan, R. (2020). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri Mardin İli Uygulaması. *Dicle İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(19), 104–33.
- Aydemir, O. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar Ve Beklentiler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (67), 71–84.
- Bilici, N. & Aydemir, A.F. (2011). Nuts II TRA1 Açısından (Erzurum – Erzincan – Bayburt Bölgesinde) SM-MM’lerle İlgili Profil Araştırması ve Karşılaştıkları Sorunlar. *EKEV Akademi Dergisi*, 48(Yaz), 353–72.
- Bişgin, A., Ünlüer, S. & Üyümez, M.E. (2020). Muhasebe Meslek Mensupları İle Mükelleflerin Beklentileri ve Sorunları: Nitel Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 625–48.
- Çelik, Y. & Şendurur, U. (2020). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar ve Beklentileri: Muş ve Ağrı İlleri Örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(1), 25–50.
- Deran, A. & Beller, B. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Bağlı Bulundukları Meslek Odasından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (50), 37–56.
- Deran, A., Erduru, İ. & Keleş, D. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunları ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Demografik Özellikler ve Faaliyet Gösterilen Ekonomik Çevre Açısından Değerlendirilmesi: Ordu Örneği. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(32), 84–109.
- Dızman, Ş. & Güney, S. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Kamu’da Karşılaşılan Olumsuzluklar ve Beklentiler (Erzincan İli Uygulaması). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(16), 97–110.
- Doğan, Z. & Özulucan, A. (2004). Serbest Muhasebeci , Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Karşı Laştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *TÜRMOB Yayınları*, 242, Ankara.
- Ede, Y. & Karahan, M. (2020). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Gaziantep Uygulaması. *İzmir YMMO Dergisi*, 2(2), 115–28.

- Erol, M. & Kurt T. (2021). Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM , SMMM , YMM) Mesleki Başakşehir ve Bahçelievler İlçelerinde Bir Anket Çalışması. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 5(1), 18–34.
- Gökgöz, A. & Zeytin, M. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 477–93.
- Gravetter, F., & Wallnau, L. (2014). *Essentials of statistics for the behavioral sciences* (8th Edition b.). Belmont: CA:Wadsworth.
- Gülçin, K. (2018). Muhasebe Mesleğinin Gelişimi ve Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözümleri. *Journal of International Social Research* 11(58), 669–82.
- Gümüş, A. & Karaca, H. (2024). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Beklentileri: Malatya İlinde Nitel Bir Çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 99–116.
- Gündüz, M. & Özen, E. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Mesleki Memnuniyetlerinin Analizi: Uşak İli Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (70), 67–90.
- Güriş, S. & Astar, M. (2015). *Bilimsel Araştırmalarda SPSS ile İstatistik*. İstanbul: Der Yayınları.
- İbrahimoglu, N., Kara, E. & Karaca, C. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Yönetim Sel Sorunları Algılamaları Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(3), 589–605.
- Kalaycı, Ş. & Tekşen, Ö. (2006). Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 31, 90–101.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (Vol. 5). Ankara, Turkey: Asil Yayın Dağıtım.
- Karcioğlu, R. & Yazarkan, H. (2011). Muhasebe Meslek Mensuplarının Faaliyetleri Sırasında Kamu Kurumlarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Ampirik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Nisan, 1–12.
- Kaya, G. A. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri: Elazığ 'da Bir Araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 41, 207–31.
- Kızıl, C., Aslan, T. & Kızay, Ö. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları İlgili Çözüm Önerileri: Kocaeli Örneği. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 2(1), 23–37. <http://www.idaacademia.org/tr/issue/43491/456176> (April 21, 2020).
- Katkat Özçelik, M. (2018). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Sorunları Ve Bu Sorunların Cinsiyet Boyutu: Artvin Ve Rize Örnekleri. *Karadeniz Araştırmaları*, 58, 99–125.
- Özulucan, A., Bengü, H. & Özdemir, F.S. (2010). Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Geneline Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Mayıs, 103–24.
- Şahin, O.N. (2022). The Problems of Certified Public Accountants : A Study on the Certified Public Accountants Registered to Mardin- Şırnak Chamber of Certified Public Accountants. *Business, Economics and Management Research Journal*, 5(1), 1–12.
- Terzi, A. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslekleri İle İlgili Beklentilerine, Sorunlarına ve Algılarına Yönelik Bir araştırma: Rize Örneği. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(Ekim), 193–212.
- Tetik, N., Kınay, F. & Çiğer, A. (2008). Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Durum Analizi ve Beklentilerini Saptamaya Dönük Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 38, 70–79.
- Tuğay, O. & Tekşen, Ö. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları : Burdur İlinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 223–32.

TÜRMOB, (2024). Çalışanların Kütüğe Kayıtlı Olanlar - Olmayanlar Özet Tablosu. <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/9ce9f5a8-3697-48a0-b4ef-946ca9558f32/calisanlarin-kutuge-kayitli-olanlar--olmayanlar-tablosu> (Erişim: 01.03.2024)

Uyar, G.F. (2018). SM ve SMMM Unvanlı Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve TÜRMOB’ Dan Beklentileri. *Journal of Current Researches on Business and Economics*, 8(2), 331–43.

Uzay, Ş. & Göngör Tanç, Ş. (2004). Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 22, 94–104.

Yanık, A., Toptan, M. & Yıldız, F. (2023). Muhasebe Meslek Mensuplarının Hizmet Verirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri. *Sakarya İktisat Dergisi*, 12(2), 220–40.

Yıldırım, S. & Güney, S. (2012). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Genel Sorunları: Erzurum İli Örneği. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Nisan, 35–48.

